

“Oğlum bak git”

08. 07.2012

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi

Herkesin her mesajdan aynı düzeyde bir anlam çıkarmasını beklemiyoruz. Kişinin algısını etkileyen birçok faktör bulunuyor. Bunların başında; cinsiyet, eğitim durumu, dil, din, ırk, inanışlar, normlar ve kültür geliyor.

Yanlış anlama ve algı insanlara özgü, doğal sayılması gereken durumlardır. Hayatta en tehlikeli durumların başında ise kanaatimce başkası tarafından yanlış anlaşılma geliyor. Nasıl ki başkası tarafından yanlış anlaşılabilirsek, başkalarını da yanlış anlayabiliyoruz. Konuları algılamak ve anlamlandırırken yaptığımız yanlışlıklar bizleri zaman zaman zora sokabiliyor. Zorluklardan kastedilen; ufak bir algı ve anlamlandırma hatasının dahi sizi sonuçsuz ve sevimsiz tartışmalara götürebiliyor. Böylece bu tartışma yüzünden moraliniz bozulabildiği gibi, keyfiniz de kolayca kaçabilmektedir.

Herkes aynı şeyi anlamıyor

İnsanlarla iletişim kurarken, bir şeyler okurken, izlerken veya dinlerken bizlere sürekli mesajlar geliyor. Bu mesajlara yüklediğiniz anlamlar ve algılar, karşıdan gelen mesajın içeriğine bağlı olmakla birlikte sizlere de bağlıdır. Özetle, herkesin her mesajdan aynı düzeyde bir anlam çıkarmasını beklemiyoruz. Kişinin algısını etkileyen birçok faktör bulunuyor. Bunların başında; cinsiyet, eğitim durumu, dil, din, ırk, inanışlar, normlar ve kültür geliyor.

Tüm bunları düşündüğümüzde, her gün gazeteciler tarafından bizler için hazırlanan haberleri bir gözünüzün önüne getirin. Servis edilen haberleri nasıl algılıyoruz ve anlamlandırıyoruz? Herkesin kendisine gönderilen mesajları farklı algılayabileceğini hatırlarsak, haberlerin de farklı anlaşılabilirliğini söyleyebiliriz. Bundan dolayıdır ki, gazetecilere her zaman için haberlerinde kullandıkları dilin sade, anlaşılabilir ve basit olması gerektiği öğretilir. **İlginç ve farklı haberler**

İnsanların algısı farklılıklar gösterirken, gazetecilerin de bu algıları değiştirmek veya istedikleri gibi yönlendirebilmek için uğraş verdikleri kaydedilmeli. Bu tür durumlar en fazla haberlerde karşımıza çıkıyor. Haberlerin daha fazla kişi tarafından izlenmesini ve okunmasını sağlamak için habere konu olan olayla ilgili bazı bilgiler öne çıkarılıyor. Gazetecilik literatüründe bu durum “çerçeveleme” (framing) olarak isimlendiriliyor. Öne çıkartılan bu bilgilerin elbette “ilginç” ve “farklı” olması gazetecilerin haberi yayınlarken baktıkları ilk ölçütlerdendir. Haberciler tiraj ve reyting kaygısı ile işlerini sürdürürken, haber içerisinde hedef kitleye ulaştırılması gereken bazı önemli hususlar önemsenmiyor. Haberde kullanılan haber çerçevesi okuyucunun algısında önemli sayılabilecek etkiye sahip oluyor. Kullanılan çerçeve sayesinde bireyler habere konu olan olayla ilgili farklı algılamalar veya yanlış anlamalar yaşayabiliyor. Dilerseniz konuya Türkiye medyasından bir örnek verelim.

Sataşma ve kavga

Geçtiğimiz aylarda Türkiye medyasına haber değeri açısından ilginç, çatışma ve farklı sayılabilecek bir haber yansıdı. Konu görüntüsü İnternet’e düştükten sonra, birçok televizyon konuyu haber bültenlerine aldı. Habere konu olan genç bir çocuk ve orta yaşlı bir adamdı. Haber gazeteciler tarafından kamuoyuna; bir gencin orta yaşlı adama sataşması ve sonrasında aralarında yaşanan kavga olarak sunuldu. Konuyu gazeteciler açısından ilginç ve farklı kılan noktalar; kavga eden bu kişilerin arasındaki yaş farkı, genç çocuğun babası yaşındaki birisine sataşması, mesleği temizlik işçiliği olan orta yaşlı adamın başlarda sakin ama sonrasında çileden çıkması oldu. Görüntülere göre genç çocuk belindeki kemeri çıkarıyor ve temizlik işçisinin üzerine yürüyor. Orta yaşlı adam, görüntünün başında sakin bir tavır benimseyerek genç çocuğa “oğlum bak git” şeklinde cevap veriyor. Fakat genç çocuğun üzerine gelmesine daha fazla dayanmıyor ve elindeki süpürge

değneğini genç çocuğun kafasına indiriyor. Genç feryat figan bölgeden koşarak uzaklaşıyor. Görüntü de gencin arkadaşları tarafından kaydediliyor.

“Kafama 12 dikiş atıldı”

Konuyu bu şekilde özetledikten sonra medyanın konuyu nasıl bir haber çerçevesi ile sunduğuna bakalım. Medyada yer aldığı şekliyle “oğlum bak git” habere damgasını vuran cümle olarak öne çıkarıldı. Haberde kullanılan çerçeve sayesinde genç çocuk durup durduğu yerde görevini yapan bir temizlik görevlisine sataştığını anlıyoruz. Tabii bu “haksız” sataşmadan sonra da dersini alıyor ve kafasına süpürge ile vuruluyor. İlk bakışta genç çocuğa karşı doğal ve meşru görünen bu şiddet, aradan geçen birkaç hafta sonra öyle olmadığı ortaya çıkıyor. Sanal âlemde en çok izlenenler arasına giren bu görüntülerden sonra genç çocuğa mikrofon uzatılıyor. Bakın genç olayı nasıl anlatıyor: “Olay günü mahallede arkadaşlarımla şakalaşıyorduk. Temizlik görevlisi bize, ‘burası mahalle arası şakalaşmanın yeri değil’ dedi. Ben de, ‘bir şey olmaz’ dedim. Ardından biz arkadaşlarla bağıra çağıra geldik ve sonra saklandık. Ondan sonra ben dışarıya çıktım, bir şey olmaz diye. Sonra (temizlik görevlisi) beni tokatladı. Sonra ben kemerimi çıkarttım, ardından o bana elindeki sopayla vurdu. Hastaneye götürdüler ve kafama 12 dikiş atıldı.”

Çözüm: Eleştirme ve sorgulama

Eğer genç çocuğa söz verilmemiş olsa biz olayı farklı bir bakış açısıyla algılayıp anlamlandıracaktık. Hatta konuyla ilgili kabahatli olarak yalnız gencin olduğuna inanacaktık. İşte haber çerçeveleri haberin anlamını ve bireyin algısını böyle farklılaştırabiliyor. Size saf ve sabırlı bir karakter olarak sunulan bir kişi, hiç de öyle olmayabiliyor. Çözüm olarak birkaç şey söylemek gerekirse; bireylerin medyadan gelen her bilginin doğru olmadığını kavraması gerekiyor. Ayrıca bu bilgilere eleştirel bakması ve sorgulaması da faydalı olacaktır. Haberlerin başkalarının bakış açısıyla bizlere sunulduğunu hatırlayarak, bilgilerin gerçekliğinden ve doğruluğundan şüphe duymamız icap ediyor. Kaliteli medya talebi halktan gelmesi, medyanın da kendisini buna göre düzenlemesi faydalı olabilir. İnsanların medyadaki yayınları sorgulaması da uzun vadede sağlıklı bir medya düzeni yaratabilir. Haberlerin, algımızı yönlendirebileceğini

unutmamalıyız. Böylece, haberlerde sunulan bilgilerin alt anlamlarını, nereye, kime, niçin ve nasıl hizmet ettiklerini bulabiliriz.